

УДК 338.12.017

НАПРЯМИ ТА СКЛАДОВІ ОЦІНЮВАННЯ АНТИКРИЗОВОЇ СТІЙКОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Коюда Віра Олексіївна, к.е.н., професор, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, м. Харків, kouda.vera@gmail.com, +380954527111

Костіна Ольга Миколаївна, викладач, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, м. Харків, yourola@gmail.com, +380950080703

Коюда В.О., Костіна О.М. Напрями та складові оцінювання антикризової стійкості промислового підприємства. Стаття присвячена дослідженню авторських методик і підходів фахівців до оцінювання стійкості суб'єктів господарювання для виявлення їх ключових особливостей, послідовності проведення і недоліків з метою розробки у майбутньому методичного підходу до оцінки антикризової стійкості промислового підприємства. Проаналізовано сутність, напрями, функціональні складові і результати оцінювання різних видів стійкості (фінансової, економічної, антикризової). Враховуючи особливості процесно-функціонального підходу управління організацією, запропоновано здійснювати оцінювання антикризової стійкості в рамках ресурсно-управлінського напрямку, оскільки він враховує одночасно рівень використання ресурсного потенціалу конкретного промислового підприємства та якість його управлінської діяльності, від яких, в першу чергу, залежить виживання і стійкий розвиток у майбутньому. За результатами аналізу думок фахівців та експертного опитування сформовано рейтинг щодо десяти основних функціональних складових та рекомендовані до використання шість із них (фінансова, прибутковість, ліквідність, техніко-технологічна, кадрова, організації виробництва), які посіли найвище місце у рейтингу. Оцінювання антикризової стійкості промислового підприємства рекомендовано проводити за двома групами функціональних складових (фінансово-економічною і виробничо-управлінською). Обґрунтована необхідність використання економічного факторного аналізу для виявлення і відбору чинників впливу та формування системи показників за обраними групами функціональних складових. Для комплексного і всеохоплюючого дослідження стану справ на підприємстві запропоновано використовувати комбінацію одночасно трьох видів економічного факторного аналізу – техніко-, фінансово- і соціально-економічного.

Коюда В.А., Костіна О.Н. Направления и составляющие оценивания антикризисной устойчивости промышленного предприятия. Стаття посвящена исследованию авторских методик и подходов специалистов к оценке устойчивости субъектов хозяйствования для выявления их ключевых особенностей, последовательности проведения и недостатков с

целью разработки в будущем методического подхода к оценке антикризисной устойчивости промышленного предприятия. Проанализированы сущность, направления, функциональные составляющие и результаты оценки различных видов устойчивости (финансовой, экономической, антикризисной). Учитывая особенности процессно-функционального подхода управления организацией, предложено осуществлять оценку антикризисной устойчивости в рамках ресурсно-управленческого направления, поскольку оно учитывает одновременно уровень использования ресурсного потенциала конкретного промышленного предприятия и качество его управленческой деятельности, от которых, в первую очередь, зависит выживание и устойчивое развитие в будущем. По результатам анализа мнений специалистов и опроса экспертов сформирован рейтинг из десяти основных функциональных составляющих и рекомендованы к использованию шесть из них (финансовая, прибыльность, ликвидность, технико-технологическая, кадровая, организации производства), которые заняли наивысшие места в рейтинге. Оценку антикризисной устойчивости промышленного предприятия рекомендуется проводить по двум группам функциональных составляющих (финансово-экономической и производственно-управленческой). Обоснована необходимость использования экономического факторного анализа для выявления и отбора факторов, оказывающих влияние, и формирования системы показателей по выбранным группам функциональных составляющих. Для комплексного и всеобъемлющего исследования состояния дел на предприятии предложено использовать комбинацию одновременно трех видов экономического факторного анализа – технико-, финансово- и социально-экономического.

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки і жорсткої конкуренції економічна стійкість підприємства є запорукою його життєдіяльності та перспективного розвитку. Стабільне функціонування забезпечує платоспроможність і збалансованість діяльності підприємства, виконання планів виробництва, своєчасні виплати по зобов'язанням, додаткові можливості для залучення інвестицій та отримання кредитів, вибору постачальників та виходу на нові ринки тощо. Тому керівникам необхідно обирати не тільки шляхи підвищення економічної ефективності, а і вирішувати комплекс задач, що забезпечують стійку діяльність підприємств. При постійних змінах кон'юнктури ринка саме від економічної стійкості залежить ризик банкрутства більшості суб'єктів господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових досліджень щодо сутності, класифікації видів і типів, підходів до забезпечення стійкої діяльності підприємств [1, 2, 3, 4, 5 та ін.] дозволив виявити неоднозначність як самого поняття «економічна стійкість», так і підходів до її оцінювання, які здебільшого мають обмежену сферу

використання (враховують тільки певні особливості щодо фінансового чи майнового стану, ліквідності, рентабельності, ділової активності суб'єкту господарювання тощо). Значний вклад щодо оцінювання стійкості підприємства (здебільшого фінансової) зробили відомі вітчизняні та зарубіжні вчені: Бернстайн Л., Білик М., Бланк І., Бочаров В., Брігхем Е., Ван Хорн Д., Гриньова В., Ізмайлова К., Клебанова Т., Ковальов В., Коллас Б., Лахтіонова Л., Майерс С., Мертон Р., Мілгром П., Пушкар О., Раєвнева О., Савицька Г., Сайфулін Р., Терещенко О., Хелферт Е., Шеремет А. та ін., але досить обмежена увага приділяється оцінюванню стійкості підприємства в умовах виникнення кризи. Узагальнюючи результати теоретично-прикладних досліджень фахівців, особливості й досвід їх практичного використання, слід сформулювати обґрунтований методичний підхід до оцінки антикризової стійкості промислового підприємства.

Метою статті є дослідження теоретично-методичних підходів оцінювання різних видів стійкості підприємства (фінансової, економічної, антикризової) та визначення необхідних елементів і складових проведення оцінки у практичному аспекті для обґрунтування методичного підходу оцінювання антикризової стійкості промислового підприємства.

Незважаючи на важливість проблеми оцінки антикризової стійкості промислового підприємства у ринковій економіці, вона перебуває у стадії розробки. У науковій літературі розглядаються частіше питання економічної і фінансової стійкості й рідше антикризової стійкості, що свідчить про важливість та складність цієї проблеми і в той же час про незавершеність організаційно-методичного опрацювання та необхідність подальших досліджень, спрямованих на обґрунтування методичного підходу оцінювання антикризової стійкості суб'єктів господарювання в сучасних ринкових умовах. Для вирішення зазначеної задачі використовувалися загальнонаукові методи щодо логічно-дослідного аналізу вітчизняних і закордонних літературних джерел для виявлення наявних проблем предмета дослідження стосовно об'єкту дослідження (процес формування методичного підходу оцінки антикризової стійкості підприємства) й подальшого їх розв'язання, системно-комплексний підхід, який дозволив проаналізувати з позицій системності формування методичного підходу оцінювання антикризової стійкості промислових підприємств в умовах жорсткої конкуренції.

Викладення основного матеріалу. Забезпечення економічної стійкості – це складний і багатофакторний процес, обумовлений внутрішнім потенціалом під впливом зовнішнього середовища, у якому функціонує підприємство, його здатністю адаптуватися до постійних змін. Особливо актуальним на сьогодні залишається проблема забезпечення антикризової стійкості підприємств (АСП) незалежно від форми власності та організаційно-правової

форми господарювання. За результатами проведених досліджень методичних підходів щодо економічної, фінансової чи антикризової стійкості була виявлена необхідність наявності таких основних елементів [6, 7, 8, 9 та ін.]: база оцінки на основі системи показників; арсенал методів, прийомів, засобів для аналізу та оцінки АСП; послідовність проведення оцінки АСП за основними функціональними складовими та відповідними показниками; комплекс заходів для розробки та прийняття управлінських рішень для виходу підприємства із кризового стану.

У науковій літературі процес оцінювання ступеню стійкості підприємства розглядається на основі використання фінансових результатів діяльності підприємства за абсолютними та відносними показниками, тобто визначається фінансова стійкість []. Спостерігається певна розбіжність у фахівців щодо використання як абсолютних, так і відносних показників та порівняння з еталонними (чи нормативними) показниками фінансової стійкості підприємства. Усе це ускладнює процес оцінки стійкості вітчизняних підприємств через суттєві відмінності, специфіку та особливості умов функціонування вітчизняних суб'єктів господарювання в ринкових умовах законодавчо-нормативного поля України.

Детальний аналіз офіційних та авторських методик [1, 5, 9, 10, 11 та ін.] дозволив виокремити три напрями оцінювання (рис. 1) різних видів стійкості (економічної, фінансової чи антикризової) підприємства. На нашу думку, методичний підхід оцінювання АСП повинен ґрунтуватися на ресурсно-управлінській основі за системою показників, які слід детально проаналізувати за розглянутими працями фахівців, вчених і практиків наведених трьох напрямів оцінювання. Для здійснення оцінки слід провести відбір оптимальної кількості показників, з максимальним охопленням результатів діяльності підприємства та потенційною можливістю використання інформаційної статистики промислових підприємств. При дослідженні та аналізі методик оцінки фінансової, економічної, антикризової стійкості підприємства [2, 7, 9, 12, 13 та ін.], були виявлені наступні недоліки: не охоплюються основні функціональні складові (підсистеми) діяльності підприємства; відсутні критерії для порівняння та подальшого більш детального аналізу; занадто велика кількість показників для проведення оцінки; обмеженість щодо практичного використання методик у часі; неможливість здійснення постійного моніторингу; відсутність результатів апробації.

Зазначені недоліки обумовлюють необхідність формування методичного підходу для оцінки АСП на основі інтегрального методу, який дозволить врахувати та використати основні моменти у діяльності промислового підприємства на основі аналізу, оцінки та визначення пріоритетних заходів поліпшення стану справ, а саме: результати діяльності за

минулий період за системою показників; розрахунки узагальнюючих показників за функціональними складовими та інтегрального показника АСП; розробку управлінських рішень для зниження ризиків, підвищення ефективності і забезпечення стабільного розвитку підприємства на перспективу.

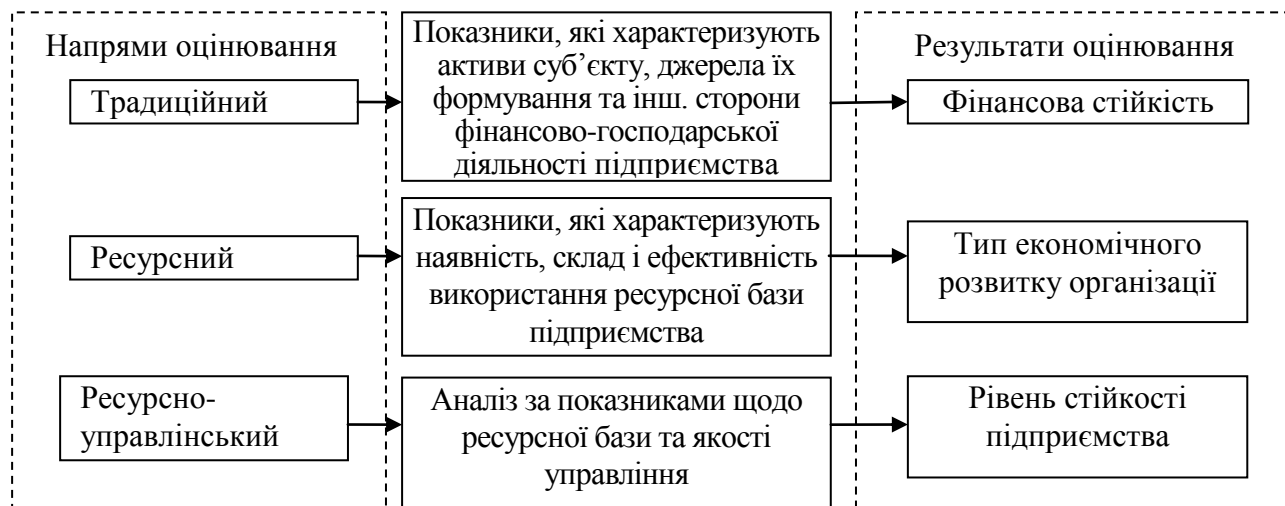

Рис. 1. Напрями і результати оцінювання стійкості підприємства [1, 5, 9, 10, 11 та ін.]

Використання в основному лише фінансових показників, відсутність нормативів (критеріїв) для порівняння, неоднозначність авторів по кількості показників для оцінки, неможливість проведення оцінки протягом року (півріччя, квартал, місяць тощо) та відсутність результатів апробації у більшості методик потребує обґрунтованого комплексного підходу до оцінки антикризової стійкості підприємства з урахуванням позитивних і негативних переваг, недоліків тощо.

На основі систематизації та узагальнення методичних підходів фахівців, вчених, практиків [1-18 та ін.] у табл. 1 представлені складові для оцінки стійкості (фінансова, економічна, антикризова) підприємства. Згідно розглянутих авторських точок зору перше місце у рейтингу функціональних складових для оцінювання стійкості належить фінансовій (83,3%), друге – техніко-технологічній (66,7%), на третьому місці – складові прибутковості і організації виробництва (по 55,6%), кадрова складова на четвертому місці (38,9%), п'яте місце – ліквідність і маркетингова складова (по 33,3%), шосте – інвестиційна та екологічна (по 27,8%), на сьомому місці – логістична складова (11,1%). Детальне та поглиблене вивчення десяти складових для оцінки стійкості підприємства засвідчило, що в цілому це досить велика кількість показників (більше 60 показників), високий рівень дублювання, охоплення значного обсягу інформації по підприємству та інші недоліки. Виникає потреба у більш виваженому та обґрунтованому формуванні системи показників за відповідними

функціональними складовими. І тому нами пропонується провести наступне обґрунтування на основі досліджених методичних підходів щодо: визначення найбільш значущих функціональних складових для оцінювання рівня антикризової стійкості промислового підприємства; проведення відбору показників за кожною рекомендованою функціональною складовою.

Таблиця 1

Узагальнені підходи авторів щодо функціональних складових стійкості підприємства

Джерело	Функціональні складові стійкості підприємства									
	фінансова	прибутковість	ліквідність	організації виробництва	кадрова	техніко-технологічна	маркетингова	інвестиційна	екологічна	логістична
1	+	+			+	+	+		+	+
2	+	+				+				
3					+				+	
4									+	
5	+			+		+	+	+		
6, 16	+	+			+		+			
7	+	+		+	+	+		+		
8	+			+			+	+	+	
9	+			+		+		+		
10, 17	+		+			+				
11	+	+	+	+	+			+		
12	+	+	+	+		+	+			
13, 18	+	+	+	+		+				
14	+			+		+			+	+
15	+	+		+	+	+				
Усього	15	10	6	10	7	12	6	5	5	2

Згідно проведеного дослідження думок фахівців, вчених і результатів опитування експертів щодо десяти проаналізованих функціональних складових (табл. 1) було визначено їх загальний рейтинг, що і стало підставою рекомендувати саме ті складові, які отримали найвище місце (з 1 до 6). Пропонується об'єднати шість рекомендованих нами функціональних складових (фінансова, прибутковість, ліквідність, техніко-технологічна, кадрова, організації виробництва) у дві групи і провести обґрунтований відбір показників для проведення оцінки антикризової стійкості конкретного підприємства з урахуванням особливостей, специфічності галузевої спрямованості, масштабів діяльності і т. інш. щодо промислових підприємств. Усе це забезпечить зручність проведення розрахунків за результативними показниками діяльності підприємства за минулий період.

Дослідження авторських підходів [1, 5, 8, 16-18 та ін.] дозволило виявити наступне: загальна економічна стійкість підприємства визначається як сума груп оціночних показників; виокремлено дві складові економічної стійкості підприємства – фінансово-економічна та

виробничо-технологічна. Тобто економічна стійкість визначається на основі розрахунку інтегрального показника за двома складовими з урахуванням вагового коефіцієнту. Разом з тим, у роботах [17, 18] не зазначено, які конкретні оціночні показники та критерії слід використовувати для порівняння та класифікації підприємств за рівнем стійкості.

До фінансово-економічної групи нами пропонується віднести наступні функціональні складові – фінансова, прибутковість, ліквідність, але необхідно уточнити їх змістовність і визначити систему показників для оцінювання антикризової стійкості промислового підприємства. На відміну від розглянутих методик [1-9, 17-23 та ін.] нами пропонується враховувати досягнутий рівень виконання управлінських функцій, які знаходять відображення в управлінській діяльності підприємства через інтеграцію основних функцій менеджменту (організація, планування, мотивування, контроль, координація і регулювання) і реалізуються через управлінські рішення для забезпечення антикризової стійкості суб'єкту господарювання. Оскільки процесний підхід управління організацією не є протиставленням функціональному, а функції і процеси не можуть існувати окремо. Аналіз раніше розглянутих трьох напрямів оцінювання стійкості підприємства доводить, що саме ресурсно-управлінський напрям є найбільш досконалим і відповідає вимогам часу, тому пропонується при оцінці АСП враховувати рівень використання ресурсного потенціалу конкретного промислового підприємства та якість його управлінської діяльності за відібраними для цього показниками. Тому замість виробничо-технічної пропонується об'єднати техніко-технологічну, кадрову і функціональну складову організації виробництва у виробничо-управлінську групу (рис. 2).

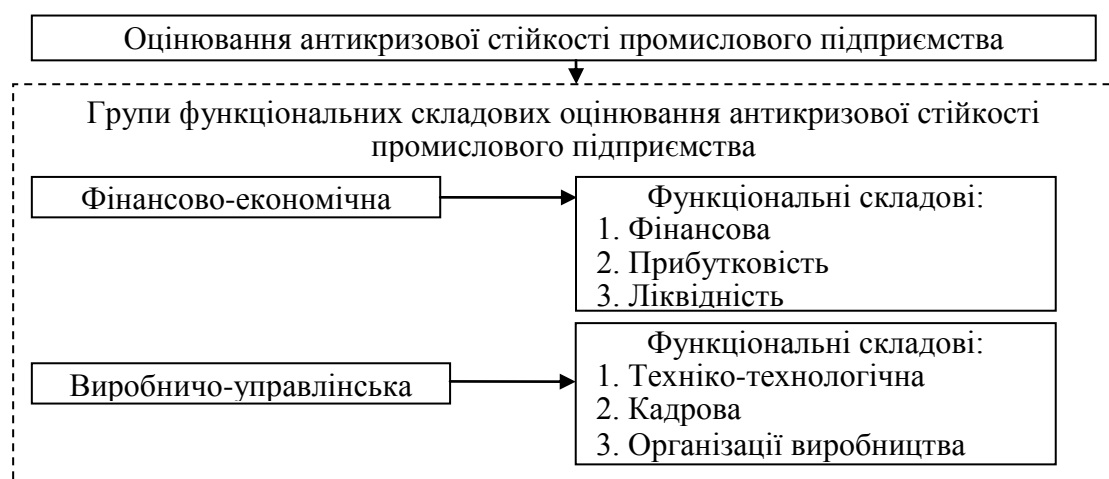

Рис. 2. Рекомендовані групи для оцінювання антикризової стійкості промислового підприємства за функціональними складовими

Система показників повинна вміщувати показники ефективності використання ресурсного потенціалу та якості організації й управління підприємством. І тому пропонується здійснювати відбір показників на основі їх взаємозв'язку і взаємообумовленості та їх ролі у господарській діяльності підприємства для виявлення факторів негативного й позитивного впливу на результативні показники конкретного суб'єкту господарювання. Відбір показників з урахуванням факторів (джерел) впливу пропонується здійснювати на основі економічного факторного аналізу. Вивчення даного методу [11, 14, 15 та ін.], його характерні особливості, переваги й недоліки, змістовність, спрямованість, задачі і т.п. дозволяють стверджувати про його пріоритетність у порівнянні з іншими методами для практичного використання щодо оцінки антикризової стійкості промислового підприємства в умовах сьогодення.

Факторний аналіз забезпечує поступовий перехід від вхідної до результуючої факторної системи через виявлення чинників, зміни яких впливають на відповідні зміни результативного показника. Зміна фактора впливу може привести до декількох значень результату в залежності від сполучення інших чинників. Фактори в результаті аналізу можуть мати кількісну і якісну характеристику, а кожен показник бути у ролі і факторного, і результативного. Тому метою факторного аналізу насамперед є виявлення взаємозв'язків між чинниками і виокремлення найбільш суттєвих з них для опису об'єкту дослідження за допомогою використання методу головних компонент.

Серед великої кількості різновидів економічного факторного аналізу [15, 23 та ін.], на нашу думку, для оцінювання рівня АСП найбільш важливими є техніко-, фінансово- і соціально-економічний аналіз, оскільки лише комплексне вивчення взаємодії і взаємовпливу цих складових дає повне уявлення про стан справ на конкретному підприємстві. У цьому випадку задача об'єднання розрізаних показників у комплекс вирішується за допомогою інтегрального методу. В залежності від ситуації, обставин, методики вивчення об'єкту господарської діяльності щодо оцінки АСП найбільш доцільним є використання діагностичного (експрес) і маржинального аналізу. Експрес-аналіз дозволяє швидко виявити і досить точно виміряти відхилення показників від запланованих (нормативних) значень, встановити характер порушень без використання додаткових дій, засобів і часу. У разі необхідності більш комплексного і повного дослідження ситуації використовується маржинальний аналіз, який дозволяє обґрунтовувати ефективні управлінські рішення на підставі вивчення не тільки тенденцій змін окремих чинників, а і причинно-наслідкових взаємозв'язків між ними.

Таким чином, економічний факторний аналіз дозволяє всебічно і комплексно описати об'єкт дослідження, оцінити вплив окремих чинників на результуючий показник, виявити

скриті змінні, які відповідають за наявність лінійних статистичних кореляцій. В результаті використання економічного факторного аналізу може бути побудована економіко-математична модель, яка описуватиме й даватиме можливість оцінити вплив окремих факторів на загальний рівень антикризової стійкості промислового підприємства. Завершальним етапом є розробка й прийняття управлінських рішень і заходів контролю стосовно найбільш вагомих факторів, які негативно вплинули на результати діяльності підприємства.

Попередній аналіз показників стійкості, які використовуються для оцінювання за функціональними складовими (десять у табл. 1) свідчить про наступні недоліки, неточності та можливі упущення у роботах [2, 6, 9, 10, 11, 21 та ін.]: наявність розбіжностей; повторювання (дублювання) вихідних даних для визначення відповідних показників; відсутність формул, але є просто опис; неоднозначність назв, формул та їх коментарів; велика кількість наведених показників.

Враховуючи відмічене виникає необхідність відбору показників на основі економічного факторного аналізу, уточнення їх для практичного використання на основі статистичної та фінансової звітності і формування остаточної системи показників для оцінювання антикризової стійкості промислового підприємства.

Висновки. У результаті аналізу методичних підходів оцінювання різних видів стійкості (економічної, фінансової, антикризової) були виявлені існуючі особливості, недоліки і переваги та виокремлені основні напрями їх оцінювання – традиційний, ресурсний, ресурсно-управлінський. Оцінку рівня АСП запропоновано та обґрунтовано виконувати в межах ресурсно-управлінського напрямку, оскільки він є найбільш комплексним, відповідає одночасно процесному і функціональному підходам управління організацією. На основі аналізу точок зору вчених, фахівців, практиків було виявлено десять основних функціональних складових щодо оцінки стійкості підприємства і визначено рейтинг кожної з них. Для оцінки АСП запропоновано використовувати шість складових з найвищим рейтингом, які за змістом і сферою оцінки рекомендується об'єднати у дві групи – фінансово-економічну (фінансова, прибутковість, ліквідність) і виробничо-управлінську (техніко-технологічна, кадрова, організації виробництва). Було здійснено попередній аналіз показників оцінювання стійкості підприємства за виокремленими функціональними складовими і обґрунтована необхідність використання економічного факторного аналізу для відбору системи показників, що можуть бути використані у методичному підході щодо оцінки АСП, який дозволить виявити пріоритетні фактори і рівень їх впливу на загальні результати діяльності конкретного суб'єкта господарювання, розробити управлінські рішення для поліпшення стану справ за кожною функціональною складовою та в цілому по

підприємству. Практична реалізація методичного підходу щодо оцінки рівня антикризової стійкості промислового підприємства потребує відбору, формування та обґрунтування системи показників за групами функціональних складових, що стане наступним етапом дослідження.

Список використаних джерел: 1. Ареф'єва О.В. Економічна стійкість підприємства: сутність, складові та заходи її забезпечення / О.В. Ареф'єва // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – №8. – С. 83-90; 2. Бараненко С.П. Стратегическая устойчивость предприятия / С.П. Бараненко, В.В. Шеметов. – М.: ЗАО Центрполиграф, 2004. – 493 с.; 3. Быков А.А. Антикризисная устойчивость бизнес-систем / А.А. Быков // Вестник Белорусского государственного экономического университета. – 2005. – №1. – С. 24-30; 4. Гончарова Т.В. Економічна стійкість, її сутність, складові та механізм досягнення / Т.В. Гончарова, І.М. Погорелов // Вісник Нац. техн. ун-ту «ХП»: зб. наук. пр. Темат. вип.: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Харків: НТУ «ХП». – 2011. – №25. – С. 156-160; 5. Горшенина Е.В. Мониторинг устойчивого развития промышленного предприятия / Е.В. Горшенина, Н.А. Хомяченкова // Российское предпринимательство. – №1 Вып. 2 (176). – 2011. – С. 63-67; 6. Гринкевич С.С. Економічні основи стратегічного управління фінансовою стійкістю підприємства в умовах ринкових перетворень / С.С. Гринкевич // Науковий вісник НЛТУ України. – 2008. – Вип. 18.5. – С. 110-114; 7. Дробишева О.О. Економічна стійкість підприємства та шляхи її забезпечення / О.О. Дробишева, В.В. Гюльназарян // Газета «Академія» Запорізької державної інженерної академії. – 2014. – №6 (77). – С. 77-83; 8. Дуброва О.С. Стратегічна стійкість підприємства: складові та напрями її забезпечення / О.С. Дуброва // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – №1, Т. 1. – С. 15-19; 9. Попов Р.А. Антикризисное управление / Р.А. Попов. – М.: Высшая школа, 2003. – 429 с.; 10. Любушин Н.П. Использование ресурсного подхода при оценке финансовой устойчивости организаций / Н.П. Любушин, Н.Э. Бабичева, Р.Я. Ивасюк, Е.Е. Козлова // Экономический анализ: теория и практика. – 2011. – №9 (216). – С. 2-9.; 11. Еремейчук Р.А. Обоснование стратегии устойчивого развития предприятия / Р.А. Еремейчук // Економіка розвитку. – 2002. – №2 (22). – С. 56-60; 12. Єлецьких С.Я. Дослідження сутності та складових фінансового механізму стійкого розвитку промислового підприємства / С.Я. Єлецьких // Економіка промисловості. – 2013. – №3 (63). – С. 105-112; 13. Захарченко В.И. Экономическая устойчивость предприятия в переходной экономике / В.И. Захарченко // Машиностроитель. – 2002. – №1. – С. 9-11; 14. Кроленко М.С. Система показників економічної стійкості промислового підприємства / М.С. Кроленко // Економічний вісник Донбасу. – 2011. – №3 (25). – С. 180-187; 15. Коняшова А.В. Показатели оценки функциональных составляющих экономической устойчивости развития предприятия / А.В.

Коняшова // Вестник Челябинского государственного университета. – 2013. – №8 (299). – С. 123-128; 16. Иванов Ю.Б. Оцінка стійкості регіональних кластерних структур в аспекті їх ресурсного потенціалу / Ю.Б. Иванов, А.Д. Олійник // Проблеми економіки та управління. – №640. – Л.: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2009. – С. 101-111; 17. Брянцева И.В. Экономическая устойчивость предприятия: сущность, оценка, управление: учебное пособие / И.В. Брянцева. – Хабаровск: Хабаровский государственный технический университет, 2007. – 150 с.; 18. Герасимов Б.Н. Экономическая устойчивость в деятельности предприятий / Б.Н. Герасимов, М.Н. Рубцова // Вестник Оренбургского государственного университета. – 2006. – №8. – С. 108-111; 19. Оспіщев В.І. Фінансова стійкість як економічна категорія / В.І. Оспіщев, І.В. Нагорна // Зб. матеріалів всеукр. наук.-практ. конф. «Оптимізація наукових досліджень 2009». – Миколаїв, 2009. – С. 24-26; 20. Смолякова О.М. Уточнення змісту економічної стійкості підприємства та її складових / О.М. Смолякова // Комунальне господарство міст: наук.-техн. сб. – Серія Економічні науки. – 2013. – Випуск 108. – С. 221-228; 21. Ткаченко С.М. Сутність економічної стійкості підприємств та її складові / С.М. Ткаченко // Ефективна економіка. – 2011. – №5. – С. 128-134; 22. Харчук Т.В. Характеристика економічної стійкості підприємства та її елементів / Т.В. Харчук // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2011. – №34. – С. 332-335; 23. Шаблиста Л.М. Фінансова стійкість підприємства: сутність і методи оцінки / Л.М. Шаблиста // Економіка і прогнозування. – 2006. – №2. – С. 46-57.

Ключові слова: стійкість, антикризова стійкість промислового підприємства, напрями оцінювання, функціональні складові, економічний факторний аналіз, система показників

Ключевые слова: устойчивость, антикризисная устойчивость промышленного предприятия, направления оценивания, функциональные составляющие, экономический факторный анализ, система показателей

Keywords: sustainability, crisis sustainability an industrial enterprise, the direction of estimating, functional components, the economic factor analysis, the system of indicators